

Socialminister
Göran Hägglund
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Landstingen och regionernas skuldsättning av barn

Barnombudsmannen och Rikskronofogden vill med denna skrivelse gemensamt uppmärksamma regeringen på problemet med att en del landsting skuldsätter barn och ungdomar. Ungdomarna riskerar därför att tvingas gå in i vuxenlivet med skulder. Vi anser att regeringen bör ta initiativ till en lagändring så att det tydligt framgår att det är vårdnadshavare som är ansvarig för avgifter för minderårigas vård och även för avgifter för uteblivna vård- och tandvårdsbesök.

Den 26 november 2008 presenterade Datainspektionen sin kartläggning över antalet skuldsatta barn. Resultatet visar att det finns drygt 79 500 pågående kravärenden mot personer som var underåriga då skulden uppkom. 63 000 av ärendena rör barn och ungdomar som fortfarande är underåriga. Barnen har skulder dels av privaträttslig karaktär, dels av offentligrättslig karaktär. De offentligrättsliga fordringarna tycks utgöra en mycket stor del av fordringarna mot underåriga enligt Datainspektionen. Det rör sig bland annat om debitering av avgifter på grund av uteblivna besök för tand- och sjukvård.¹

I november 2008 överlämnade Barnombudsmannen och Kronofogdemyndigheten tillsammans med Konsumentverket, Datainspektionen, Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst och branschorganisationen Svensk Inkasso, en skrivelse till Sveriges kommuner och landsting för att uppmärksamma dem på problemet att en del landsting skuldsätter barn och ungdomar i stället för deras vårdnadshavare.

Barnombudsmannen och Rikskronofogden är av uppfattningen att skuldsättning för vårdavgifter och avgifter för uteblivna besök för tandvård och sjukvård faller under den vårdplikt som vårdnadshavare har enligt föräldrabalken och att det därför är vårdnadshavaren som är rätt gäldenär vid uteblivna betalningar. Även FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) betonar i flera artiklar vårdnadshavarnas ansvar i förhållande till barnet.

Konsekvenserna av skuldsättning och att få betalningsanmärkningar är många. Det kan innebära problem med att få hyreskontrakt, telefonabonnemang, lån på banken och vissa arbeten. Vilket gör att dessa barn får en sämre start i livet än andra när de träder in i vuxenlivet.

¹ Datainspektionens rapport 2008:2. Skuldsatta barn. Hanteringen av underåriga gäldenärer hos inkassoombuden.

Den 15 januari i år kallade Barnombudsmannen till överläggningar med Region Skåne, Stockholms läns landsting och Västra Götalandsregionen med anledning av att barn skuldsätts på grund debitering av vårdavgifter och avgifter för uteblivna besök för tand- och sjukvård.

Efter mötet med regionerna har Barnombudsmannen även tillskrivit övriga regioner och landsting i Sverige och frågat hur de hanterar minderårigas obetalda vårdavgifter samt avgifter för uteblivna vård- och tandvårdsbesök.

Alla landsting/regioner svarade på enkäten. Av enkätsvaren och överläggningen framkommer att ungefär hälften av alla landsting och regioner uppger att de skuldsätter barn i sina verksamheter. Enligt de svar Barnombudsmannen har fått in berör det cirka 12 000 barn, det finns förmodligen flera pågående krav riktade mot ett och samma barn². Av svaren kan vi konstatera att landstingen/regionerna löser frågan om det offentliga skuldsättning av barn på olika sätt.

Det framkommer att 13 landsting/regioner ser barnet som gäldenär. 6 av dessa 13 landsting/regioner kräver barnet på betalning av skulder efter det att barnet fyllt 18 år. Under vår granskning har vi fått information om att 2 av de 6 landsting/regioner som idag kräver barnet på betalning av skulder efter det att barnet fyllt 18 år har för avsikt se över denna hantering. De övriga 7 landstingen/regionerna som ser barnet som gäldenär, uppger att de lämnar ärendet utan åtgärder om betalning uteblir. 1 av dessa 7 landsting/regioner uppger att de skriver av skulden vid 18 års ålder. De övriga 6 landstingen/regionerna sätter ärendet på långtidsbevakning/lämnar ärendet utan åtgärd utan att skriva av skulden, vilket kan innebära att skulden för alltid står kvar på barnet och kan komma att krävas in efter att barnet fyllt 18 år.

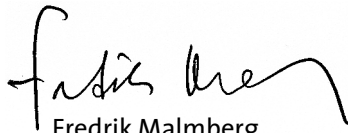
Det kan finnas fler landsting/regioner som skuldsätter barn och kräver dem på betalning av skulder efter det att barnet fyllt 18 år, vilket framkommer av de svar vi har fått av 6 landsting/regioner. De har lämnat sådana svar att det inte framgår om och hur de skuldsätter barn i sina verksamheter.

Med anledning av de svar vi har fått in finner vi att det är oacceptabelt att det offentliga tillåts skuldsätta barn. Det är inte heller acceptabelt att barn behandlas olika beroende på vilket landsting/region de tillhör. Detta är inte förenligt med artikel 2 och artikel 27 i barnkonventionen. Varje barn har rätt till likvärdiga villkor oavsett var i landet han eller hon bor.

Av Barnombudsmannens kartläggning framgår att flera landsting/regioner väljer att se vårdnadshavaren som gäldenär och därmed skuldsätter de aldrig barn. Hade detta varit praxis i alla landsting/regioner skulle barn inte drabbas negativt så som nu sker. Med tanke på att barn även fortsättningsvis skuldsätts i flera landsting/regioner vill vi göra regeringen uppmärksam på att en lagändring kan vara nödvändig för att denna typ av skuldsättning av barn helt ska upphöra i landsting/regioner.

² Jfr. Datainspektionens rapport 2008:2 som visade att det finns drygt 79 500 pågående kravärenden mot personer som var underåriga när skulden uppkom, varav de offentligrättsliga utgör en mycket stor del.

Eftersom en lagändring endast kan få verkan för framtiden anser Barnombudsmannen och Rikskronofogden att regeringen skyndsamt bör ta initiativ till en lagändring så att det av hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen ska framgå att det är vårdnadshavaren som är ansvarig för avgifter för minderårigas vård och då även för avgifter för uteblivna vård- och tandvårdsbesök. Vi bistår er gärna i det kommande lagstiftningsarbetet.

Fredrik Malmberg
Barnombudsman

Eva Liedström Adler
Rikskronofogde